

KITLV Jaarverslag 2018

Het KITLV is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
Beschermvrouw van het KITLV is H.M. Koningin Máxima

Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies

Inleiding	4
Onderzoek	6
Vereniging KITLV	33
Bijlage 1 Financieel overzicht	36
Bijlage 2 Publicaties medewerkers en fellows	37
Bijlage 3 Publicaties KITLV	47

Inleiding Jaarverslag KITLV 2018

Sinds de jaren negentig is het KITLV regelmatig geëvalueerd in een internationale *peer review*. Voor het KITLV pakten deze beoordelingen steeds goed uit; in de opeenvolgende evaluaties (1999, 2004, 2012) werd het instituut steeds uitgesproken goed, en bovendien steeds iets beter beoordeeld. De evaluatie waaraan het instituut in 2018 werd onderworpen was in die zin anders dan alle voorgaande, omdat het KITLV nu voor het eerst uitsluitend als onderzoeksinstituut werd beoordeeld. Vóór de reorganisatie, in 2014, werden immers ook het collectiebeheer en de KITLV Press geëvalueerd. Daarmee was het oordeel dat de commissie ditmaal gaf in feite ook een oordeel over de 'doorstart' die in 2014 werd gemaakt.

Met grote voldoening kunnen wij vaststellen dat het KITLV niet eerder zo positief werd beoordeeld als in 2018. Voor zowel de wetenschappelijke resultaten als de maatschappelijke impact kreeg het instituut de hoogste score, excellent. De commissie beoordeelde de levensvatbaarheid als zeer goed, daarbij terecht aanteknend dat de komende generatiewisseling en de beperkte schaal punten van aandacht zijn. De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) nam deze uitgesproken positieve beoordeling over. Tussen de Akademie en het KITLV konden goede financiële afspraken worden gemaakt die de personele continuïteit van het instituut waarborgen.

Medio 2018 ging Gerry van Klinken met emeritaat als bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en senior onderzoeker van het KITLV. Geheel in de geest van zijn inspirerende bijdragen aan het onderzoeksprofiel van het instituut was zijn afscheidssymposium gewijd aan 'Citizenship in precolonial Asia'. Rosemarijn Hoefte en Fridus Steijlen hielden hun inaugurele redes aan de Universiteit van Amsterdam, 'Koloniale stuiptrekking; Het experiment Suriname in de jaren dertig', respectievelijk de Vrije Universiteit, 'Tjakalele bij volle maan'. Marieke Bloembergen werd benoemd tot hoogleraar 'Archival and Postcolonial Studies' aan de Universiteit Leiden. Nico Kaptein, senior onderzoeker bij het Leiden Institute for Area Studies, werd door de Universiteit Leiden benoemd tot hoogleraar 'Islam in Indonesia' en voor één dag per week bij het KITLV gedetacheerd.

De kwaliteit en kwantitatief van het wetenschappelijke productie ligt, zoals ook de evaluatiecommissie vaststelde, op hoog niveau. KITLV onderzoekers publiceerden 42 *peer-reviewed* artikelen en hoofdstukken in boeken, deels direct open access beschikbaar. Ook publiceerden zij tien boeken bij gerenommeerde uitgevers als Oxford University Press, Cornell University Press, Routledge, Fischer Verlag en Brill Academic Publishers.

Een belangrijk deel van het KITLV-onderzoek wordt extern gefinancierd; het bij de reorganisatie in 2014 gestelde ambitieniveau van 50 procent wordt inmiddels ruimschoots overstegen (88 procent in 2018). Naast de lopende, door NWO en de rijksoverheid gefinancierde projecten werden twee nieuwe projecten verworven, 'Palm oil conflicts and access to justice in Indonesia' (NWO, Ward Berenschot) en 'Het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam (Gemeente Rotterdam, Gert Oostindie).

In toenemende mate worden in Nederland, net als in andere voormalige koloniale metropolen, maatschappelijke en wetenschappelijke debatten gevoerd over de erfenissen van het kolonialisme. Het KITLV rekent het tot zijn taak om bij te dragen aan deze debatten. In dit kader passen onder meer het lopende onderzoek naar de laatste koloniale oorlog in Indonesië en het nieuwe onderzoek naar het koloniale verleden van Rotterdam. In deze context is het van wezenlijk belang dat medewerkers van het KITLV ook reflecteren op hun eigen rol en die van hun instituut in het (post)koloniale verleden en in hedendaagse debatten. KITLV onderzoekers trachten dit te doen in lezingen, publicaties en in de media. Bijzondere vermelding vermeldt de workshop 'Academic research in a decolonizing world; towards new critical thinking and acting?', georganiseerd door Marieke

Bloembergen, Sanne Rotmeijer en Priya Swami (Museum van Wereldculturen). KITLV'ers zijn actief in vele internationale wetenschappelijke verenigingen, zoals de European Association of Southeast Asian Studies (EuroSEAS), waarvan het KITLV het secretariaat voert, en de Association of Caribbean Historians (ACH), waarvan Hoeft *president* is. In Nederland wordt uiteraard in de eerste plaats samengewerkt met de Vereniging KITLV onder voorzitterschap van Susan Legêne, maar voorts ook met andere buitenuniversitaire instellingen, zoals het Chinese Indonesian Heritage Center (CIHC).

Tenslotte kan worden vermeld dat een oud, ooit vanuit de Vereniging KITLV naar voren gebracht plan eindelijk werd verwezenlijkt, namelijk het bevestigen van een plaquette aan het Leidse woonhuis Hugo de Grootstraat 12, waar tussen 1937 en 1941 het Clubhuis Indonesia was gevestigd, een belangrijke plek in de geschiedenis van het Indonesische nationalisme in Nederland. De onthulling werd op 5 maart verricht door de Ambassadeur van Indonesië, I Gusti Agung Wesaka Puja. Voorts waren onder meer aanwezig de rector magnificus van de Universiteit Leiden, Carel Stolker, de Leidse wethouder Paul Dirkse en vertegenwoordigers van de Indonesische studentenvereniging Perhimpunan Pelajar Indonesia (PPI).

Onderzoek

Zoals in de inleiding al is vermeld, werd het onderzoek van het KITLV door een internationale visitatiecommissie als excellent beoordeeld. Dit zien wij als een bekroning van de nieuwe koers die het KITLV na de reorganisatie in 2014 als onderzoeksinstituut is ingeslagen.

Gerry van Klinken heeft een centrale rol in dit proces gespeeld door veel projecten te entameren en als het intellectuele geweten van het instituut te fungeren. Hij ging in juni met pensioen ter gelegenheid waarvan er een workshop werd gehouden over vormen van burgerschap in pre-koloniaal Azië. Van Klinken zal nog enkele jaren op parttimebasis aan het KITLV verbonden blijven om het ANGIN-programma van de KNAW (Anticipation Grants Indonesia-the Netherlands) af te ronden en nieuw onderzoek naar de sociaal-politieke invloed van klimaatverandering te helpen opzetten.

Willem van der Molen ging eveneens met pensioen, maar van hem wordt medio 2019 afscheid genomen, terwijl ook Jessica Roitman, Malcom Ferdinand, Paul Bijl en Joeri Arion het instituut verlieten. Marieke Bloembergen werd voor een dag in de week benoemd tot hoogleraar 'Archival and Postcolonial Studies' aan de Leidse universiteit. Het KITLV verwelkomde hoogleraar Nico Kaptein, postdocs Alana

Osbourne, Anne van der Veer en Gerhard de Kok, en PhD-student Katja Paijens.

De uitdaging waar het instituut nu voor staat is het handhaven van de hoge kwaliteit van onderzoek. Daarnaast gaat het KITLV een actieve rol spelen bij het vormen van brede internationale onderzoekconsortia om zich te verzekeren van voldoende onderzoeksgelden. Dit vergt een heldere vaststelling van onderzoeksprioriteiten die ruimte bieden aan de creatieve diversiteit die het KITLV kenmerkt. Het interne debat hierover is in 2018 van start gegaan.

Nieuwe subsidies

Palm oil conflicts and access to justice in Indonesia

In 2018 werden de eerste stappen gezet voor een nieuw onderzoeksproject naar palmolieconflicten in Indonesië. Geholpen door een ANGIN-startsubsidie van de KNAW, bracht Ward Berenschot een samenwerking tussen KITLV, Universiteit Wageningen, Universitas Andalas in Padang en een coalitie van lokale NGO's tot stand. Deze samenwerking leidde tot een succesvol onderzoeksvoorstel: in november werd, na een zeer competitieve procedure, een Indonesia-

Netherlands subsidie van 250.000 Euro van NWO in de wacht gesleept voor een project van drie jaar. In het kader daarvan zal het KITLV een nieuwe postdoc en lokale onderzoekers kunnen aanstellen om het verloop van conflicten over land tussen rurale gemeenschappen en oprukkende palmoliebedrijven te bestuderen. Het doel van dit onderzoek is om kennis te verkrijgen over de vraag in hoeverre en onder welke omstandigheden formele en informele mechanismen om conflicten op te lossen, zoals rechtbanken, maar ook bemiddeling door politici, succesvol zijn. De uitkomsten van dit onderzoek moeten niet alleen leiden tot wetenschappelijke publicaties over de aard van protest en collectieve actie in Indonesië, maar ook leiden tot steun aan deelnemende NGO's voor een betere aanpak van deze conflicten.

Het koloniale en slavernijverleden van Rotterdam

In toenemende mate worden in Nederland, net als in andere voormalige koloniale mogendheden, maatschappelijke en wetenschappelijke debatten gevoerd over de erfenissen van het kolonialisme. Het KITLV rekent het tot zijn taak om bij te dragen aan deze debatten. In dit kader past een onderzoek naar het koloniale verleden van Rotterdam.

De gemeenteraad van Rotterdam heeft in een motie gevraagd om onderzoek naar het koloniale en slavernijverleden van de stad. In het voorjaar werd het

KITLV hiervoor benaderd. In goed overleg met het Stadsarchief Rotterdam werd overeenstemming bereikt over opzet, organisatie en planning, waarna de opdracht werd verleend en het onderzoek van start kon gaan. Het gehele project, dat geleid wordt door Gert Oostindie, dient in het najaar van 2020 te worden afgesloten met de publicatie van drie boeken. Het eerste boek, onder redactie van Oostindie, zal een tiental artikelen bundelen die gezamenlijk de grote lijnen van de koloniale geschiedenis van Rotterdam in kaart brengen en tevens materiaal bieden voor een vertaling naar populairwetenschappelijke en educatieve kennisoverdracht. Het tweede boek zal een monografie zijn van de hand van Alex van Stipriaan (KITLV en EUR), dat specifiek over het slavernijverleden van Rotterdam handelt. Een derde bundel, onder redactie van Francio Guadeloupe, Paul van de Laar en Liane van der Linden, zal een aantal hedendaagse wetenschappelijke, maatschappelijke en artistieke reflecties op het kolonialisme en de hedendaagse erfenissen ervan bevatten.

Een commissie onder voorzitterschap van burgemeester Ahmed Aboutaleb van Rotterdam is belast met de wetenschappelijke en maatschappelijke begeleiding. Voor het project trok het KITLV één onderzoeker aan, economisch historicus Gerhard de Kok; ook zal Tom van den Berge een hoofdstuk schrijven. De overige bijdragen worden geschreven door externe onderzoekers.

Nieuwe projecten

Nico Kaptein is hoogleraar aan de Leidse universiteit en houdt zich bezig met de Islam in Zuidoost-Azië. Hij is voor een dag in de week als senior onderzoeker op het KITLV gedetacheerd. Zijn onderzoek richt zich op de religieuze interactie tussen het Midden-Oosten en Zuidoost-Azië en de geschiedenis van de islam in Indonesië. In dit verband deed Kaptein onderzoek naar de biografie van Ahmad Khatib al-Minangkabawi (1860-1916), die afkomstig was uit de Minangkabau en vele jaren onderwijs gaf in de Grote Moskee in Mekka. Als zodanig was hij een cruciale schakel in de relatie tussen Mekka en de Indonesische archipel.

Alana Osbourne werd voor een periode van twee jaar aangesteld als postdoc. Zij onderzoekt hoe stedelingen zich verhouden tot gewelddadige confrontaties met de veiligheidstroepen van de staat. Zij doen dit via verhalen waarmee zij erkenning en financiële compensatie eisen voor de schade die hun is aangedaan. Centraal staat een case studie uit Jamaica uit 2010, de zogenaamde Tivoli Incursion. Dit was een conflict tussen veiligheidstroepen en burgers in de Tivoli Gardens, een lage inkomenswijk in West Kingston, waar politie en militairen jacht maakten op drugsbaron Christopher 'Dudus' Coke. Bij deze actie kwamen 69 mensen om het leven en raakten 35 mensen gewond. Getuigenissen die vier jaar later door een onderzoekscommissie werden verzameld laten zien hoe gemarginaliseerde

bewoners van de wijk gecriminaliseerd werden. Het onderzoek traceert hoe in getuigenissen over het aangedane geweld een sensitiviteit wordt ontwikkeld om dit geweld in juridische termen te vatten. Centraal hierbij is de vraag hoe individuele ervaringen worden omgezet in formele claims. Onderliggende vragen betreffen hoe zintuiglijke ervaringen van geweld en narratieve strategieën de relatie tussen een gestigmatiseerde bevolking en de staat kunnen herijken.

Katja Paijens is een nieuwe PhD-student. Haar onderzoek betreft de politieke biografie van Hamid II Alkadrie (1913-1978), sultan van Pontianak. Centraal staat Hamids rol als leider van de federalisten tijdens de Indonesische revolutie. Aan de hand van thema's als etniciteit, zelfbestuur en federalisme worden de positie en betekenis van Hamid voor de onafhankelijkheid en staatsvorming van Indonesië (1945-1950) onderzocht.

Multi-etnisch, opgegroeid in een hybride omgeving met Europese, Arabische en Aziatische invloeden, was Hamids leven veelzijdig en complex. Hij was kosmopoliet en behoorde tot de koloniale elite. Dit vormde hem maar brak hem na de soevereiniteitsoverdracht op. Zijn biografie maakt duidelijk hoe heterogeen, ongelijk, verknoopt, gesegregeerd en fluïde de koloniale samenleving was en op welk wijze dit tijdens en na de onafhankelijkheidsstrijd doorwerkte. Hamids hybride achtergrond en verkleving met de gevestigde orde bieden gelegenheid om het koloniale verleden vanuit meerdere perspectieven te bezien en uit de

Tom Hoogervorst

Murtabak

Het gerecht op de foto heet murtabak. De oorsprong ervan ligt in het huidige Yemen, waar het bekend staat als mutabbaq. Het is een type plat brood met een geurige en kruidige vleesvulling. Die vulling bestaat doorgaans uit geitenvlees, maar de hier afgebeelde versie is speciaal: er zit hertenvlees in! Links ervan zien we achar, curry, en een glas Indiase koffie. Het restaurant waar ik deze delicatessen regelmatig heb mogen nuttigen bevindt zich in de Arabische wijk van Singapore. Tijdens het afrekenen vroeg ik de uitbater eens in het Maleis naar zijn 'roots'. Zijn overgrootvader bleek uit Kerala in het zuiden van India te komen; een deel van de familie migreerde naar Singapore en een ander deel naar Thailand. Het zijn precies deze historische connecties tussen de gebieden die grenzen aan de Indische Oceaan die mijn taalkundige onderzoek inspireren. Inmiddels heb ik van Zanzibar tot Surabaya verschillende versies murtabak geproefd. Merkwaardig genoeg hebben dit soort culinaire uitwisselingen een vrij ondergeschikte rol in de literatuur over interetnisch contact. Net als leenwoorden en andere taaluitingen vinden we etenswaren (voor gedeeltelijk om begrijpelijke redenen) zelden in musea of schoolboekjes. Desondanks zijn deze cultuuruitingen cruciaal om te begrijpen hoe mensen elkaar beïnvloeden, soms duizenden kilometers ver van hun geboorteland.

stereotiepe benadering van kolonisator en gekoloniseerde te stappen. Deze nieuwe benadering toont de beperkingen van het rigide nationalistische Indonesische perspectief en de eenzijdige koloniale Nederlandse benadering en maakt het mogelijk de koloniale en postkoloniale geschiedenissen met elkaar te verbinden. Een meer pluriforme geschiedschrijving van de koloniale samenleving biedt ruimte voor wederzijdse beïnvloeding en complexiteit.

Nieuwe richtingen

De discussie over de positionering van het KITLV als postkoloniaal instituut stond centraal in de drukbezochte workshop 'Academic research in a decolonizing world; Towards new critical thinking and acting?' die in oktober door Marieke Bloembergen, Sanne Rotmeijer en Priya Swami (Museum van Wereldculturen) werd georganiseerd.

Daarnaast begon Bloembergen met steun van collega's binnen en buiten het KITLV aan de ontwikkeling van een nieuw onderzoeksprogramma, gericht op het ontsluiten van collectiegeschiedenissen met aandacht voor geweld en lokale perspectieven, en de complexe kennisnetwerken, die ten grondslag liggen aan 'Asian libraries'.

Rosemarijn Hoeft en Marieke Bloembergen organiseerden in november een

workshop met de titel 'From Brussels to Bandung'. Vijftien deelnemers uit Australië, Indonesië, de Verenigde Staten, Jamaica, het Verenigd Koninkrijk, Zwitserland en Nederland bespraken en vergeleken de dynamiek van transnationale hervormingsbewegingen in relatie tot dekolonisatieprocessen in Azië, Afrika en de Cariben. Doel van de bijeenkomst was om op basis van verdere samenwerking een internationale onderzoeksaanvraag te schrijven.

Lopende projecten

Onafhankelijkheid, dekolonisatie, geweld en oorlog in Indonesië, 1945-1950

In september 2017 ging dit programma officieel van start. Het programma, dat uit negen deelonderzoeken bestaat, wordt uitgevoerd samen met het NIMH (Nederlands Instituut voor Militaire Historie) en het NIOD (Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie). De drie instituten stemmen hun onderzoek en de coördinatie ervan onderling intensief af en beheren daarnaast gezamenlijk een drietalige website. Zie voor meer informatie: <https://www.ind45-50.org/>. Het KITLV heeft de verantwoordelijkheid voor de deelonderzoeken 'Geweld, bersiap, berdaulat'; 'Transitie 1945-1946'; 'Regionale studies' en 'Maatschappelijke nasleep', alsmede voor het overzichtswerk dat aan het eind van het vierjarige onderzoek zal worden gepubliceerd. De deelprojecten 'Geweld, bersiap, berdaulat'; 'Transitie 1945-1946' en 'Regionale studies' werken samen met het Indonesische

onderzoeksproject 'Proclamatie, onafhankelijkheid, revolutie en oorlog in Indonesië' dat geleid wordt door Professor Bambang Purwanto aan de Universitas Gadjah Mada (UGM) in Yogyakarta. KITLV-onderzoekers Tom van den Berge en Fridus Steijlen werken voor de deelprojecten 'Internationale politieke context' en het 'Getuigen & tijdgenoten' die worden uitgevoerd door het NIOD.

Het deelonderzoek 'Geweld, bersiap, berdaulat; Transitie 1945-1946' wordt gedaan door Esther Captain en Onno Sinke met behulp van onderzoeksassistenten John Soedirman en Daanjan Wisselink.

Captain en Sinke brachten in 2018 bronnenmateriaal in kaart, namen interviews af, deden literatuur- en archiefonderzoek en hebben met behulp van Wisselink een database opgezet. Daarnaast hebben zij in mei 2018 in Yogyakarta deelgenomen aan een driedaagse workshop met de Indonesische onderzoeksgroep op de UGM waar ze hun onderzoekopzet hebben gepresenteerd, over verschillende visies, concepten en termen hebben gediscussieerd en een samenwerking voor een gemeenschappelijke publicatie hebben besproken.

Het deelonderzoek 'Regionale studies' is in handen van Martijn Eickhoff, Roel Fracking, Anne-Lot Hoek, Hans Meijer en Anne van de Veer; onderzoeksassistenten zijn Maarten van der Bent, Fynn Franke en Emma Keizer.

De onderzoekers deden literatuur- en archiefonderzoek, waren betrokken bij

verschillende seminars en namen deel aan een gezamenlijke workshop met de Indonesische projectgroep 'Proclamatie, onafhankelijkheid, revolutie en oorlog in Indonesië' aan de UGM in Yogyakarta. Tijdens deze workshop hebben de Nederlandse en Indonesische onderzoekers hun onderzoeksvoorstellen gepresenteerd en zijn er per regio subgroepen gemaakt (West-, Midden- en Oost-Java, Bali, Noord- en West-Sumatra en Zuid-Sulawesi) bestaande uit Nederlandse en Indonesische onderzoekers. Nederlandse onderzoekers leggen daarbij de nadruk op het Nederlandse militaire geweld, terwijl hun Indonesische collega's de maatschappelijke impact van dat geweld in kaart brengen en onderzoeken hoe de nieuwe natie op regionaal niveau werd vormgegeven. Daarnaast werden tijdens de workshop de verschillende visies, concepten en termen uitvoerig bediscussieerd en plannen gemaakt voor een gemeenschappelijke publicatie.

Het onderzoek 'De maatschappelijke nasleep' wordt uitgevoerd door Meindert van der Kaaij.

Van der Kaaij heeft archiefonderzoek gedaan naar de parlementaire enquête over het regeringsbeleid 1940-1945. In veteranentijdschriften heeft hij onderzocht hoe veteranen terugkijken op de periode 1945-1950, in het digitale krantenarchief Delpher heeft hij onderzocht welke uitspraken politici hebben gedaan over de zogenaamde politioele acties. Daarnaast heeft hij gesprekken gevoerd met schrijvers van historische werken over zending en missie ten tijde van de dekolonisatieoorlog.

‘Internationale politieke context’ is het onderzoek dat wordt gedaan door Tom van den Berge.

Van den Berge deed in Parijs (Archives Diplomatiques) en Den Haag (Nationaal Archief) onderzoek naar de politieke en diplomatieke betrekkingen tussen Nederlands-Indië en Indochina (1945-1949) voor een vergelijkend artikel over de dekolonisatie van Nederlands-Indië en Indochina en de onafhankelijkheidsstrijd van Indonesië en Vietnam.

Het project ‘Getuigen & tijdgenoten’ wordt medegecoördineerd door Fridus Steijlen.

Hij was betrokken bij twee getuigeneseminars (over bersiap in Bandung en het Republikeinse kamp Sumobito). In Indonesië interviewde hij veteranen in Ambon, Bandung en Jakarta. Ook organiseerde hij panelgesprekken met kleinkinderen van Indonesische, Nederlandse en Molukse veteranen.

In het kader van het onderzoeksnetwerk ‘*Understanding insurgencies; Resonances of the colonial past*’ coördineerde Bart Luttikhuis de deelname van het KITLV aan het door de Leverhulme Trust gefinancierde internationale netwerk ‘*Understanding insurgencies*’ (<http://understandinginsurgencies.exeter.ac.uk/>) met workshops in Oxford, Warwick en Glasgow. Bijdragen aan deze workshops werden ook geleverd door Roel Frakking en Christiaan Harinck.

Indonesia in transition; From revolution to nation-building 1943-1958

In dit door NWO gefinancierde project onderzoeken Bart Luttikhuis, Abdul Wahid (UGM) en Peter Keppy (NIOD) de rol van niet-statelijke gewapende actoren in de Indonesische maatschappij sinds de onafhankelijkheidsstrijd. Sommige taken die gewoonlijk door staatsactoren als politie en leger worden uitgevoerd, zijn door de jaren heen in Indonesië uitbesteed aan particuliere groepen. Staatsactoren hebben dergelijke groepen een plaats in het politieke bestel gegeven. De wortels van deze symbiotische relatie tussen de politiek en particuliere geweldsactoren liggen in de tumultueuze jaren van de Japanse bezetting, de Indonesische revolutie, en de beginjaren van de onafhankelijke Republiek, waarin oud-strijders gedemobiliseerd werden en een nieuwe plek in de maatschappij moesten vinden. In dit project bestuderen de drie onderzoekers gezamenlijk het ontstaan van dit fenomeen. In het afgelopen jaar hebben de onderzoekers gewerkt aan het empirisch onderzoek en werkten zij aan de ontwikkeling van samenwerkingsverbanden met Indonesische partners.

Projectleider Henk Schulte Nordholt schrijft in het kader van dit project samen met Harry Poeze een nieuw overzichtswerk van de Indonesische revolutie dat in 2021 zal verschijnen.

Traveling Caribbean heritage

Het door NWO gefinancierde en door Gert Oostindie en Alex van Stipriaan geleide

onderzoekprogramma 'Traveling Caribbean heritage' ging zijn tweede jaar in. Mede vanwege familieomstandigheden kon het contract van promovendus Joeri Arion niet worden verlengd. Aangezien capaciteitsontwikkeling op de Benedenwindse eilanden een belangrijke doelstelling van dit project is, werd besloten de vrijkomende middelen niet aan te wenden voor het aantrekken van een andere promovendus in Leiden, maar om deze te investeren in onderzoekers op de universiteiten van Aruba en Curaçao. Hiermee is de onderzoeksgroep aanmerkelijk versterkt. In september ontmoette het gehele gezelschap elkaar op Aruba en Curaçao. Het programma bestond uit overleg over de opzet van twee gezamenlijk te publiceren bundels over cultureel erfgoed in relatie tot natievorming en *nation branding*, voorts uit ontmoetingen met professionals uit de wereld van cultureel erfgoed en diverse lezingen voor een breder publiek.

Confronting Caribbean challenges

Het door NWO gefinancierde onderzoeksprogramma 'Confronting Caribbean challenges' nadert zijn afronding. Postdoc Wouter Veenendaal, die inmiddels een Veni-beurs verwierf, droeg in 2017 zijn deel over aan Malcom Ferdinand, die in 2018 op zijn beurt bij het CNRS (Centre national de la recherche scientifique) in Parijs aan het werk is gegaan. Samen met projectleider Gert Oostindie schreven Ferdinand en Veenendaal een artikel waarin zij de status en politieke en culturele dilemma's van alle non-soevereine eilanden ter wereld met elkaar vergelijken. Ook

aan de aanstelling van postdoc Jessica Roitman kwam een einde; in de drie jaar dat zij aan CCC verbonden was publiceerde zij een groot aantal artikelen over de sociale geschiedenis van de Bovenwindse Antillen in de achttiende en negentiende eeuw. Stacey Mac Donald en Sanne Rotmeijer werkten verder aan hun proefschriften, die zij in 2019 hopen te voltooien; zij schrijven hierover elders in dit jaarverslag.

From clients to citizens

2018 was het laatste jaar van dit onderzoekproject naar burgerschap in Indonesië, dat door het SPIN-programma van de KNAW is gefinancierd. Het project publiceerde een special issue van het tijdschrift *Citizenship Studies*, met daarin verschillende artikelen van KITLV onderzoekers over dagelijkse interactie tussen burger en staat in Indonesië. Ook werd een Indonesische bundel over dit thema samengesteld, die begin 2019 bij uitgeverij Obor zal verschijnen. De vijf promovendi van het project zullen hun proefschrift naar verwachting in 2019 voltooien.

ANGIN: Anticipation Grants Indonesia-the Netherlands

De KNAW heeft de coördinatie van de wetenschappelijke samenwerking tussen Indonesië en Nederland aan het KITLV gedelegeerd. In dit kader is er een nieuw subsidieprogramma gestart. Dit ANGIN-programma (2017-2021)

beoogt de interdisciplinaire samenwerking tussen Indonesië en Nederland te stimuleren. Aanvragen om interdisciplinaire projecten voor te bereiden worden beoordeeld door een commissie waarvan Gerry van Klinken voorzitter en Sikko Visscher ambtelijk secretaris is. ANGIN-toekenningen zijn bedoeld om teams van Indonesische en Nederlandse wetenschappers, die uit verschillende disciplines afkomstig zijn, in staat te stellen om elkaar te bezoeken en gezamenlijk een interdisciplinair projectvoorstel te ontwikkelen. Een tweede doel is om in een vroeg stadium stakeholders uit de beleidswereld, de private sector en de maatschappij hierbij te betrekken. De ANGIN-activiteiten die in 2017 werden gehonoreerd zijn afgerond. De groep die zich bezighoudt met conflicten rond palmolieproductie heeft een subsidie van NWO-WOTRO binnengehaald.

In 2018 zijn drie initiatieven gehonoreerd. Eén richt zich op het 'helen van de natie' na traumatische episodes, één op maritieme biodiversiteit en duurzame ontwikkeling, en één op lokale jacht en natuurbescherming in gebieden waar de orang-oetan voorkomt.

Veni's

Paul Bijl redigeerde samen met Grace Chin de bundel *Appropriating Kartini; Colonial, national and transnational memories of an Indonesian icon* die in 2019 in Singapore zal worden gepubliceerd. Hierin onderzoeken zes

wetenschappers de internationale toe-eigening van de Javaanse schrijfster Kartini (1879-1904), na Anne Frank de bekendste Nederlandstalige auteur ter wereld. In Indonesië kent iedereen haar, hoewel ze niet wordt gelezen, in Nederland bijna niemand. Zij was een lieveling van Nederlandse 'ethische' koloniale, werd een nationale held onder Sukarno en was een centrale figuur in de genderpolitiek van Suharto. Haar werk is uitgegeven door de UNESCO met een voorwoord van Eleanor Roosevelt. De bundel onderzoekt via de figuur van Kartini meer dan honderd jaar gender-, ras- en klassenpolitiek in Indonesië, de Verenigde Staten en Europa. Bijls Veni-project verhuisde in goed overleg van het KITLV naar de Universiteit van Utrecht.

In het kader van zijn onderzoekproject over Chinees-Indonesische taalgeschiedenis volgde Tom Hoogervorst in februari een snelcursus Chinees ter verbetering van zijn begrip van Chineestalige bronnen. Daarnaast organiseerde hij in augustus een conferentie in Singapore getiteld 'Rethinking Sinitic literacy; A study of Sinitic "tekst" in Southeast Asia'. De hieruit voortgekomen *proceedings* zullen worden uitgegeven. De eerste ruwe versie van zijn boekmanuscript is inmiddels klaar en Hoogervorst hoopt snel een boekcontract te kunnen sluiten. Julinta Hutagalung heeft binnen dit project enkele metadata gecorrigeerd in de door de UB beheerde Sino-Maleise database en deze zodoende toegankelijker gemaakt.

David Kloos heeft het derde jaar van zijn Veni-onderzoek over vrouwelijk islamitisch gezag en publieke communicatie erop zitten. Het jaar stond in het teken van het schrijven van artikelen. Het komende jaar zal hij zich concentreren op het schrijven van een boek over predikers, experts en politici in Maleisië. Hij was medeorganisator van de EuroSEAS-workshop 'Listen to your eyes' in Milaan.

Antoinette Schapper werkt in het kader van haar Veni-project aan een boek over de geschiedenis van de Timor-Alor-Pantar talen. Daarnaast publiceerde zij een aantal artikelen en hield diverse lezingen. In juli werd Schapper co-editor van *Oceanic Linguistics*, het toonaangevende tijdschrift voor de Zuidoost-Aziatische taalwetenschap. In november presenteerde zij samen met collega's een historische bronnenpublicatie over Ujir, een dorp op de Aroe-Eilanden, opgedragen aan het Ujirese volk.

Als onderdeel van zijn Veni-project over politieke stabiliteit in kleine staten heeft Wouter Veenendaal veldonderzoek verricht in Malta, Suriname en Vanuatu. In elk van deze landen was hij als gastonderzoeker verbonden aan een lokale universiteit. Hij interviewde politici, journalisten, wetenschappers, en vertegenwoordigers van belangenorganisaties. De resultaten van het veldwerk laten zien dat in elk van de drie landen direct contact tussen kiezers

en gekozenen leidt tot cliëntelisme en patronage, en dat dit een belangrijke verklaring vormt voor de stabiliteit van het (democratische) politieke systeem. Dit is ook een van de voornaamste conclusies van Veendendaals nieuwe boek *Democracy in small states* dat hij samen met Jack Corbett schreef en door Oxford University Press werd gepubliceerd.

Promovendi

Lennie Geerlings heeft het eerste jaar van haar promotietraject afgerond met zes maanden veldwerk in Singapore. Zij is geïnteresseerd in de ervaringen van vrouwelijke migranten. Hoe ervaren zij mechanismen van sociale uitsluiting door de staat en in de Singaporese samenleving? En hoe gaan zij hiermee om of hoe gaan zij hiertegen in? De migrantenpopulatie van Singapore is zeer divers. Geerlings' onderzoeksactiviteiten en informanten zijn een afspiegeling van deze diversiteit in afkomst, etniciteit en sociale klasse. In april heeft zij een aantal voorlopige conclusies gepresenteerd tijdens een conferentie aan de Central European University in Budapest, Hongarije. Daarna werkte zij enkele maanden op het KITLV om haar voorlopige conclusies uit te werken. Geerlings keerde in september terug naar Singapore om haar veldwerk af te ronden en is begonnen met het schrijven van haar eerste artikel dat in 2019 gereed zal zijn.

Said, said, said I remember when we used to sit
In the government yard in Trench Town
And then Georgie would make the fire light
As it was logwood burnin' through the night (night)
Then we would cook cornmeal porridge
Of which I'll share with you (ooh)

You might have recognized above the lyrics to Bob Marley's world famous 'No woman no cry', released in 1974. In the song, Marley recalls sharing cornmeal porridge, a Jamaican breakfast staple, and dish of the urban poor. In my work on tourism in Jamaica, I analyse the transformation of poverty and violence into consumable experiences and look at the ways in which urban destitution is made available for consumption. I focus on the Trench Town Culture Yard, a small well-kept and grassroots-run museum, located in the low-income neighbourhood where Bob Marley once lived. Tours in the Culture Yard exhibit various objects from the star's life in the area, inviting visitors to recall his most famous songs. Additionally, they offer the possibility to sample cornmeal porridge, thus providing a tangible experience of poverty. Tasting porridge in the museum provides a multi-sensorial experience of a low-income place, in which the landscape's distinctive features are mobilised and intersect to become products. Here, food, alongside music and the architecture of the museum, all form part of the ghetto experience, highlighting how the commodification of poverty is a sensorial affair.

**Alana
Osbourne**

Cornmeal
porridge

No food, no votes

Ward
Berenschot

Verkiezingen in Indonesië zijn een sociale en gezellige gebeurtenis. Presidentskandidaten Jokowi en Prabowo mogen dan grote rallies houden, maar de verkiezingscampagnes van de meeste lokale politici draaien op buurtbijeenkomsten. Mensen verzamelen zich dan bij het huis van een van hun burens – meestal een lid van het campagneteam – om te horen wat de kandidaat te zeggen heeft. Ruim voor de komst van de kandidaat begint zo'n organisator met een rondje door de buurt om zijn (of haar) burens uit te nodigen om plaats te nemen op een van de tapijten die hij voor zijn huis heeft uitgespreid. Ik verbaasde me er vaak over hoe geduldig mensen vervolgens wachten tot de kandidaat eindelijk komt opdagen, en hoe rustig en beleefd ze luisteren naar de meestal toch wat onbetrouwbare beloftes in de speeches. De vriendelijke, rustige sfeer wordt slechts af en toe onderbroken door een kritische vraag of gewiekste verzoeken voor geld. Een lieflijk tafereel van democratie-in-bedrijf. Het geheim van deze bijeenkomsten? Eten. De meetings zouden falen als er geen drinken, snacks of – als de kandidaat echt de stemmen nodig heeft – maaltijden zouden worden uitgedeeld. Het fruit, de zoetigheden en de gebakken snacks die het campagneteam klaar zet vormen de aanleiding die mensen bijeen brengen. Liefde voor democratie gaat door de maag.

Het vierde jaar van zijn promotieonderzoek naar de ontwikkeling van het Nederlandse militaire geweldsgebruik in Indonesië 1945-1949, heeft Christiaan Harinck hoofdzakelijk besteed aan het herzien van de eerdere versies van zijn proefschrift. Zijn conclusie is dat er in plaats van een 'ontsporing' van geweld veeleer sprake was van een doelbewuste keuze voor het gebruikte geweld. De Nederlandse krijgsmacht worstelde met moeilijk te bestrijden Indonesische guerrillastrijders. Gedreven door zowel koloniale als Europese militaire denkbeelden, kozen Nederlandse militaire leiders keer op keer voor de opschaling van het geweldsniveau. Te weinig en te laat begreep men dat de eigen middelen en aanpak ontoereikend, ineffectief en zelfs contraproductief waren, met alle gevolgen van dien. In 2018 publiceerde Harinck samen met Bart Luttikhuis 'Verzuilde oecumene; Gereformeerde jongens overzee tussen Hollandse verwachtingen en Indische verleidingen' dat verscheen in een bundel over de kerken en de oorlog in Indonesië.

Gedurende het derde jaar van zijn promotie-onderzoek over censuur ten tijde van de Nieuwe Orde in Indonesië rondde Taufiq Hanafi drie hoofdstukken van zijn proefschrift af. Hij concentreert zich op de relatie tussen auteurs, uitgevers en het kantoor van de procureur-generaal, dat verantwoordelijk was voor het verbieden van boeken. De vraag die centraal staat luidt waarom het sommige auteurs toch lukte door de mazen van het net van de censuur heen te glippen en boeken te publiceren over uiterst gevoelige kwesties.

Hoko Horii heeft vier artikelen afgerond waarin zij het centrale argument van haar proefschrift ontwikkelde. Onder de titel 'Child Marriage as a choice' onderzoekt het proefschrift de paradox waarom partners zelf besluiten op jonge leeftijd te huwen, terwijl internationale organisaties campagne voeren om dit te voorkomen omdat zij hier een aantasting van mensenrechten in zien. Zij gaan er daarbij van uit dat jongeren niet in staat zijn zelf keuzes te maken. Om deze puzzel op te lossen wordt het kindhuwelijk vanuit verschillende invalshoeken benaderd: als vertoog op het internationale niveau, als politiek issue op het nationale vlak, en als sociale realiteit voor betrokken individuen. Naast het proefschrift schreef zij een inleiding bij de bundel *Marrying young in Indonesia; Voices, laws and practices*.

Grace Leksana is in de laatste fase van haar onderzoek naar herinnering en anticomunistisch geweld in Oost-Java, 'Embedded remembering; Memory culture of 1965 violence in East Java's agrarian society'. Op basis van veldwerk in een Oost-Javaans dorp toont Leksana aan dat het officiële, van staatswege geformuleerde geschiedbeeld over 1965 lokale herinneringen niet heeft weten te elimineren. Deze herinneringen zijn stevig verankerd in de rurale context, maar staan ook niet helemaal los van de officiële staatshistoriografie. Door archiefonderzoek te combineren met veldwerk laat dit onderzoek zien hoe herinneringen, stiltes, en verschillende genres van officiële geschiedenis (leerboeken, monumenten, herdenkingen) naast elkaar bestaan maar ook door elkaar lopen.

Stacey Mac Donald vervolgde haar promotieonderzoek naar de sociale en politieke processen op het vlak van natuurbescherming in de BES-eilanden. De bevindingen van haar onderzoek naar de visserijsector op Bonaire heeft zij verwerkt in een uitgebreid rapport voor het Wereld Natuur Fonds dat zij presenteerde op de ISISA-conferentie in Terschelling. Op basis hiervan herzag zij het ontwerp van haar dissertatie waardoor het multidisciplinaire – historische, sociaalpsychologische en antropologische – karakter van haar onderzoek goed tot zijn recht komt.

Sinds 2014 doet promovendus Sanne Rotmeijer onderzoek naar nieuwsmedia in Curaçao en Sint Maarten. In haar proefschrift onderscheidt zij drie overlappende culturen van nieuwsproductie op de eilanden in voortdurende relatie tot socio-economische, politieke en technologische processen buiten de eilandgrenzen. Zij richt zich op de vraag hoe nieuws vorm krijgt, beweegt en transformeert in de dagelijkse realiteit op de eilanden in een wereld van toenemende ambivalente transparantie, gemaskeerde geldstromen, social media surveillance en politieke performances.

In april publiceerde het tijdschrift *Journalism* haar eerste peer-reviewed artikel, dat tevens werd uitgelicht door *Journalism Research News*. Rotmeijer sloot zich aan bij de *NewsText&Talk* onderzoeksgroep en was medeorganisator van de internationale workshop 'Academic research in a decolonizing world' in Leiden.

Recording the future

In april maakte Fridus Streijlen met zijn Indonesische collega's opnames in Sintang (Kalimantan) en Bittuang (Tanah Toraja, Sulawesi). Een thema in Sintang betrof ecologie. Er werden opnames gemaakt van een NGO die kleine boeren helpt met het maken van organische kunstmest en bij zelfstandige boeren die de omstreken *kelapa sawit* verbouwen, waar palmolie van wordt gemaakt. Uitgebreid werden opnames gemaakt van de dagelijkse activiteiten van het plaatselijke districthoofd. De opnames in Tanah Toraja stonden voor een deel in het teken van het overlijden van de vader van de familie waar de RtF crew sinds 2005 werkzaam is. De opnames in Tanah Toraja kregen daardoor een extra persoonlijke dimensie. Om de culturele context van het overlijden van Papa Dika binnen RtF te vangen werd gekozen om ook opnames te maken van de specifieke begrafenisrituelen in Tanah Toraja.

Individuele projecten

Op 16 maart hield Rosemarijn Hoeft in de Lutherse Kerk te Amsterdam haar oratie 'Koloniale stuip trekking; Het experiment Suriname in de jaren dertig' ter gelegenheid van de aanvaarding van het ambt van (buitengewoon) hoogleraar 'Geschiedenis van Suriname sinds 1873 in vergelijkend perspectief' aan de Universiteit van Amsterdam. Zij sprak over het Nederlands beleid in laat-koloniaal Suriname in het licht van het onderdrukte, maar niettemin waarneembare ontluikend zelfbewustzijn in de Surinaamse samenleving. Haar onderzoek aan de

UvA zal zich onder andere richten op dekolonisatieprocessen en nation-building, gekoppeld aan nation-branding in postkoloniale staten. Dit jaar verscheen een hoofdstuk van haar hand over nation building en nation branding in Suriname in *Nation branding in modern history*. Tevens redigeerde zij met Peter Meel de bundel *Departing from Java; Javanese labour, migration and diaspora*. Dit boek vond zijn oorsprong in een workshop aan de Universitas Gadjah Mada, georganiseerd door UGM, de Universiteit Leiden en KITLV.

Met zijn oratie 'Tjakalele bij volle maan' aanvaardde Fridus Steijlen op 9 februari het ambt van bijzonder hoogleraar 'Molukse migratie en cultuur in comparatief perspectief' aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Deze leerstoel bij de afdeling Sociale en Culturele Antropologie is ingesteld vanwege het Moluks Historisch Museum. Met zijn oratie schetste Steijlen een ambitieuze onderzoeksagenda op drie terreinen: Molukkers als *ethnic soldiers*, Molukse identiteit in relatie tot instituties en transnationale relaties met de Molukken. Voorafgaande aan de oratie vond een workshop plaats – met onder anderen wetenschappers uit de Molukken – waar het brede netwerk onderzoekers waarbinnen de leerstoel zal opereren zichtbaar werd. In januari bezocht Steijlen de Molukken om samenwerkingsverbanden met universiteiten aan te gaan. In het najaar bezocht hij de zesde International Maluku Research Conference op het Molukse eiland Aru waar hij een panel over Molukkers in diaspora organiseerde.

Adriaan Bedner was als onderzoeksleider betrokken bij de samenwerkingsprojecten tussen de Nederlandse en de Indonesische Ombudspersonen, en tussen het Indonesische Hooggerechtshof en de Nederlandse Hoge Raad. Naast wetenschappelijke publicaties heeft dit onderzoek geleid tot verschillende aanbevelingen die zijn geïmplementeerd door de Indonesische samenwerkingspartners. Zo is de Indonesische Ombudsman nu bezig met het trainen van staf om klagers op een andere manier tegemoet te treden en zijn de aanbevelingen over bescherming van derden in grondtransacties in een richtlijn van het Hooggerechtshof vastgelegd.

Daarnaast continueerde Bedner het Indonesische huwelijksrechtonderzoeksproject, waar in totaal vijf promovendi bij betrokken zijn, waaronder de aan het KITLV verbonden Hoko Horii. In november werd op het KITLV het seminar 'Criminalising and emancipatory trends in family law in Indonesia and other Muslim majority countries' gehouden, met als belangrijkste conclusie dat deze schijnbaar tegengestelde trends in alle betrokken landen te onderscheiden zijn.

Voor haar project 'Indonesia and Greater India, 1880s-1990s' deed Marieke Bloembergen vervolgonderzoek in Nederland, Indonesië, India en Singapore, en raadpleegde zij archieven van relevante verzamelaars en onderzoekers in de Verenigde Staten. Dit project is gericht op de rol van interaziatische en internationale academische en spirituele kennisnetwerken in de ontwikkeling van

het morele idee – en erfgoedvorming – van Greater India, en de betekenis van dat idee voor Indonesië. Zij gaf daarover lezingen op internationale workshops terwijl er twee publicaties verschenen.

Gerry van Klinken is na zijn pensionering nog actief in het ANGIN-programma en zal nieuw onderzoek naar de socio-politieke context van klimaatverandering in Zuidoost-Azië en het Caribisch gebied helpen opzetten. Klimaatverandering intensificeert natuurrampen zoals orkanen. In Azië kwamen in de twintigste eeuw meer dan 1,1 miljoen mensen om vanwege overstromingen veroorzaakt door orkanen. De capaciteit van landen in Azië om van zulke rampen te leren varieert enorm. Japan kan bijna alles aan, Myanmar bijna niets. Het International Panel on Climate Change (IPCC) deed in 2007 een oproep om zulke capaciteiten beter te leren begrijpen, met het oog op de toekomst. Daar wil het KITLV samen met collega's uit Europa, Zuidoost-Azië, Australië en het Caribisch gebied een bijdrage aan leveren.

In het project 'Early Islam in Java and Southeast Asia' (2016-2019) onderzoekt Willem van der Molen met Japanse collega's teksten uit Indonesië over de verbreiding van de islam. Een symposium in juni stelde teksten in het Javaans en Soendaas centraal. Nieuwe financiering maakt voortzetting van het project mogelijk voor nog eens drie jaar. De aandacht wordt dan verbreed naar heel

Zuid- en Zuidoost-Azië. In het project 'New directions in the study of Javanese literature' (september 2018-juni 2019, Hebreeuwse Universiteit Jerusalem) werkt Van der Molen met collega's uit acht landen aan het toegankelijk maken, analyseren en interpreteren van Javaanse teksten uit de 17-21e eeuw.

Gert Oostindie publiceerde samen met Wim Klooster bij Cornell University Press het boek *Realm between empires; The second Dutch Atlantic, 1680-1815*, het laatste resultaat van het door NWO gefinancierde onderzoeksproject 'Dutch Atlantic connections'. Tevens hield hij in het Rijksmuseum de Daendelslezing, onder de titel *Postkoloniale beeldenstormen*. Een uitgebreide versie van de lezing werd als boekje gepubliceerd. Ter gelegenheid van Koninkrijksdag sprak hij voor de Raad van State een lezing uit onder de titel 'Een agenda voor de Koninkrijksrelaties'.

Henk Schulte Nordholt publiceerde in de serie Neue Fischer Weltgeschichte het deel over Zuidoost-Azië (*Südostasien*). In april verzorgde hij een 'keynote' op een bijeenkomst van de Tsjechische Academie van Wetenschappen in Praag over de politieke situatie in Indonesië.

Samen met het Indonesische Ministerie van Onderzoek, Technologie en Hoger Onderwijs, en de Vrije Universiteit Amsterdam organiseerde Schulte Nordholt in het najaar namens het KITLV een intensieve 'upgrade' cursus van drie weken voor junior onderzoekers uit heel Indonesië. De cursus voorzag in trainingen op

het vlak van methodologie, en legde de nadruk op nieuwe benaderingen in de studie van burgerschap.

Postdoc onderzoeker Kasia Mika publiceerde *Disasters, vulnerability, and narratives: Writing Haiti's futures* bij Routledge. Thema's die hierin aan de orde komen betreffen reflecties op kwetsbaarheid, a-synchrone processen van herstel en genezing en de mogelijkheid nieuw rampen te voorkomen door kwetsbaarheid te reduceren. In vervolg hierop werkte Mika aan een nieuw onderzoeksvoorstel met de titel 'Plastipelagos' over milieuschade en artistieke reflecties daarop, waarbij noties over herstel en toekomst centraal staan. Zij nam aan verschillende conferenties deel en was betrokken bij de editing van de film *Intranquilités*. Mika combineert haar onderzoek met een parttime docentschap 'Literary and Cultural Analysis' aan de Universiteit van Amsterdam.

Kathryn Wellen deed verkennend onderzoek naar de toepassing van netwerkanalyses en het inventariseren van geografische data bij het bestuderen van bronnenmateriaal uit Zuidoost-Azië met betrekking tot de vroegmoderne geschiedenis van de regio. De aandacht ging hierbij ook uit naar verwantschapsbetrekkingen, geografische data en processen van staatsvorming. Opvallend hierbij is dat ondanks de prominente rol van vrouwen in deze geschiedenis hun aanwezigheid in inheemse teksten te verwaarlozen is. Na de explorerende fase ontwierp Wellen een plan voor een digital humanities

onderzoeksproject naar politieke processen van staatsvorming in vroegmodern Zuidoost-Azië waarin plaats is voor junior onderzoekers. Daarnaast zette Wellen haar onderzoek voort naar pre-islamitische Buginese geloofssystemen en de vroege connecties tussen Zuid-Sulawesi en Australië.

Biografieën

Biografie Kijne

Tom van den Berge vervolgde – met een beurs van het Prins Bernhard Cultuurfonds – zijn onderzoek naar het leven van Izaäk Samuel Kijne (1899-1970), die van 1923 tot 1958 zendeling-leraar was in Nieuw-Guinea. In juni bezocht Van den Berge in Papua de plekken waar Kijne gewoond en gewerkt heeft: Mansinam (Manokwari), Miei (Wandammenbaai) en Sentani (Jayapura). Is Kijne in Nederland een onbekend man, in Papua, zo kon Van den Berge constateren, is hij een beroemdheid. De verhalen over de zendeling-leraar zijn legio, er staat een standbeeld van hem in Manokwari en zijn liedbundel *Mazmur dan Nyanyian Rohani* is toe aan z'n 110e (honderdtiende!) druk.

Biografie Van Heutsz

Het biografisch onderzoek naar Van Heutsz door Vilan van de Loo vindt steun en ontmoet weerstand. Dat bleek tijdens haar deelname aan het publieksdebat 'Van standbeeld naar schandpaal' dat op 18 april in De Balie in Amsterdam werd

gehouden. Het project kreeg financiële steun van Dutch Culture en de Marinus Plantema Foundation. Het lopende bronnenonderzoek levert nieuwe inzichten op over het verband tussen regeringsbeleid, militaire inzet en zakelijke lobby's.

Organisaties

Association of Caribbean Historians (ACH)

Rosemarijn Hoeftes eerste volledige jaar als voorzitter van de Association of Caribbean Historians werd gedomineerd door de feestelijkheden rond de 50^e conferentie van de ACH in Barbados. De eerste bijeenkomst vond plaats in Guadeloupe in 1969. Enkele hoogtepunten in Barbados waren de officiële overdracht van de ACH-archieven aan de West Indies Federal Archives Center, het planten van een herinneringsboom, de door Hoeft geleide discussie met voormalige ACH voorzitters over heden, verleden en uitdagingen voor de ACH op de openingsavond van de conferentie en de opening van de tentoonstelling 'ACH@50; Continuity, change and challenge' in het Barbados Museum tijdens het slotfeest.

European Association of Southeast Asian Studies (EuroSEAS)

KITLV huisvest het secretariaat van EuroSEAS waar Henk Schulte Nordholt en Yayah Siegers verantwoordelijk voor zijn. Sikko Visscher werkte zich in om in 2019 Henk Schulte Nordholt op te volgen. In dat kader sloot Visscher een partnerschap met de

zusterorganisatie Consortium for Southeast Asian Studies in Asia (SEASIA).

In het jaar tussen de tweejaarlijkse EuroSEAS-conferenties organiseert de Associatie een speciale workshop voor PhD-studenten die aan de Milano-Bicocca Universiteit in Milaan plaatsvond. Onder de titel 'Listen to your eyes' werd er een training verzorgd in *web-based multimedia storytelling* voor onderzoekers. Er werd gezocht naar nieuwe publicatievormen waarbij beeld, geluid en tekst geïntegreerd werden. Vanuit het KITLV droegen David Kloos en Henk Schulte Nordholt bij aan de organisatie van deze bijeenkomst die in september 2019 een vervolg zal krijgen op de EuroSEAS-conferentie in Berlijn.

Chinese Indonesian Heritage Center (CIHC)

Het CIHC, dat via een partnerschap gelieerd is aan het KITLV, staat onder voorzitterschap van Patricia Tjiook-Liem. Op een toegankelijke manier meer bekendheid geven aan de geschiedenis en cultuur van de Chinezen uit Indonesië was het *leitmotiv* van de twee CIHC-activiteiten in 2018.

Op 9 maart werd samen met de Universiteitsbibliotheek Leiden een middag georganiseerd waarin de collecties van de Asian Library over die geschiedenis centraal stonden. De vaak onbekende schatten uit deze collecties werden in een pop-up tentoongesteld en door deskundigen besproken. De samenwerking met het KITLV op de tweejaarlijkse Publieksdag resulteerde op 28 juni in een geslaagde en goed bezochte middag. De formule om in de programmering een brug te slaan

Fridus Steijlen

Nootmuskaat

In de groene nootmuskaatvrucht zitten twee specerijen. In de vrucht zit een ovale bruine noot omwikkeld door een grof rood web. Dit web is foelie. De donkerbruine noot wordt gedroogd en gekraakt, waaruit de lichtere nootmuskaatnoot komt die we kennen uit de supermarkt. Het verhaal van de nootmuskaatnoot is klassiek: het groeide oorspronkelijk alleen op de Banda Eilanden in de Molukken. Vanwege haar conserverende werking was het erg gewild. De hele wereld was op zoek naar de noot, ook de VOC. Dat was het begin van de Nederlandse koloniale aanwezigheid in Indonesië. Nadat de specerijenhandel vanuit de Molukken was ingezakt, kwamen Molukkers bij de koloniale autoriteiten in zicht als elitesoldaten voor het koloniale leger. Een positie die een deel van hen (3.500 militairen met hun gezinnen) in 1951 in Nederland deed belanden. Wat een tijdelijk verblijf zou zijn duurt nog steeds voort. De meeste Molukkers hebben zich inmiddels permanent in Nederland gevestigd. Sommigen onderhouden transnationale relaties met de Molukken in de vorm van ontwikkelingsprojecten. Een daarvan is gericht op een duurzaamheidscertificaat voor de nootmuskaatproductie om de nootmuskaatboeren een sterkere marktpositie te geven. Mijn onderzoek gaat over de Molukse geschiedenis en over de huidige transnationale relaties. Nootmuskaat blijft daarin terugkomen.

tussen wetenschap en onderzoek en een geïnteresseerd publiek bleek opnieuw succesvol. In het interactieve deel reageerde het publiek via een app op vragen over hun geschiedenis. De antwoorden werden in de zaal direct zichtbaar. Achter de schermen werkt het CIHC aan diverse kort- en langlopende projecten.

Fellows

Ambar Wulan, Universitas Indonesia
Boyd van Dijk, King's College London
Farabih Fakhri, Universitas Gadjah Mada
James Hoesterey, Emory University
I Ngurah Suryawan, Universitas Papua
Xiao An Wu, Peking University

Affiliated fellows

Luthfi Adam, Northwestern University
Elena Burgos-Martinez, Durham University/Universiteit Leiden
Emily Clark, Columbia University
Marijke Denger, Universität Bern
Paul Gellert, University of Tennessee
Nurul Huda, University of Cambridge/IIAS (International Institute for Asian Studies, Leiden)

Thiti Jamkajornkeiat, University of California, Berkeley
Kirsten Kamphuis, European University Institute, Florence
Renée van Kessel-Hagesteijn, Universiteit Leiden
Sinah Kloss, Universität zu Köln

Stagiairs

Corina van Beelen, Universiteit van Amsterdam
Manon van den Brekel, Universiteit Leiden
Lisanne Corpel, Radboud Universiteit Nijmegen
Fynn Francke, Universiteit Leiden
Marlou Heijnen, Universiteit van Amsterdam
Julinta Hutagalung, Universiteits Bibliotheek Leiden
Andika Immanuel, Universiteit Leiden
Emma Keizer, Universiteit Utrecht
Afifah Khan Sadhia, Universiteit Leiden
Gerwin Kierkels, Universiteit Leiden
Jurriaan Koning, Universiteit van Amsterdam
Jade Mandrake, zelfstandig onderzoeker
Ariq Narendra, Erasmus Universiteit
Giulia Occhini, Universiteit Leiden
Giany Prastiwi, International Institute of Social Studies

Ribut Purwanti, Goethe-Universität, Frankfurt am Main/Universiteit Leiden
Bunga Rouly, Tilburg Universiteit
Natasha Santoso, Universiteit Leiden
Vinsen Santoso, International Institute of Social Studies/Erasmus Universiteit
Tea Skrinjaric, University of Ljubljana/University of Stockholm
Matthia Steardo, Universiteit Leiden
Melita Tarisa, Universiteit Leiden
Dio Tobing, Universiteit Leiden
Daanjan Wisselink, Universiteit Utrecht

Media

Ward Berenschot, Rosemarijn Hoeft, Tom Hoogervorst, David Kloos, Gert Oostindie, Harry Poeze, Sanne Rotmeier, Henk Schulte Nordholt, Valika Smeulders, Fridus Steijlen en Wouter Veenendaal verleenden regelmatig bijdragen aan radio- en televisieprogramma's en interviews in kranten over actuele zaken in Indonesië, Suriname, het Caribisch gebied en post-koloniaal Nederland.

Een lekker bordje bakso (gekruidе gehaktballetjes in saus). De vijf Indonesische dames in mijn gezelschap likken hun vingers erbij af. We picknicken op een roze stuk plastic op een grasveldje in Singapore. Om ons heen zijn tientallen picknicks zoals de onze. Vandaag, zoals elke zondag, wordt op dit grasveldje Indonesisch gegeten en gesproken. Op zondag is dit de ontmoetingsplek voor Indonesische vrouwen die als huishoudster in Singapore werken. 'You like it, sis?' wordt mij gevraagd. Op mijn enthousiast knikken volgen vijf trotse glimlachen. Dit is echt Indonesisch eten, wordt mij verzekerd. V  el beter dan de Singaporese gerechten die ze hun werkgevers dagelijks voorzetten. De bakso is vanochtend vroeg vers bereid door één van de dames in ons gezelschap. Ze verkoopt het stiekem aan andere Indonesiërs. Vorige week had de politie haar gesnapt; ze moest een boete betalen en al haar bakso werd in beslag genomen. Vandaag heeft ze geluk, en wij ook, want ze heeft nog iets over voor ons.

Onderzoek onder migranten in Singapore is een feest voor de zintuigen. De variëteit aan smaken en geuren reflecteert de diversiteit van de vrouwen die wonen en werken in deze rijke stadstaat. De gerechten van thuis doen de heimwee verlichten en verbinden migranten onderling. Een smakelijk bordje bakso doet het wel en wee van het migrantenbestaan in Singapore naar de achtergrond verdwijnen en brengt Indonesië even terug.

Lennie Geerlings

Bakso

In dit pand was van maart 1937 tot
november 1941 gevestigd
het Cluthuis Indonesië, woonhuis voor
Indonesische studenten - centrum voor
Indonesische cultuur en nationalisme.
Dan buiten Maart 1937 hingga bulan
November 1941 gedung ini dipakai lokasi
Cluthuis Indonesia, sebagai rumah mahasiswa
Indonesia - pusat kebudayaan
dan nasionalisme Indonesia.

Vereniging

In 2018 verschenen bij Brill Academic Publishers jaargang 174 van de *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* (BKI) en jaargang 92 van de *New West Indian Guide/ Nieuwe West-Indische Gids* (NWIG). De managing editors zijn Freek Colombijn (BKI) en Rosemarijn Hoeft (NWIG). Tom Hoogervorst (BKI) en Richard en Sally Price (NWIG) zijn de book review editors. Een subsidie van de Vereniging KITLV maakt het mogelijk dat alle jaargangen van de tijdschriften gratis digitaal te raadplegen en te downloaden zijn via <http://www.brill.com/products/journals>. Tevens verschenen twee boeken in de *Verhandelingen* van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land en Volkenkunde, te weten: *Christianity, colonization, and gender relations in North Sumatra* van Sita T. van Bemmelen and *Modern times in Southeast Asia, 1920s-1970s*, onder redactie van Susie Protschky en Tom van den Berge. De serieredacteuren zijn Rosemarijn Hoeft en Henk Schulte Nordholt. Brill en de Vereniging KITLV hebben in 2018 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst getekend.

Activiteiten

De Vereniging organiseerde in het verslagjaar een ledenvergadering plus publieksmiddag op 22 juni in de grote zaal van het Museum Volkenkunde in Leiden. Het thema van de publieksmiddag was: *Omgeven door ons koloniale verleden; Thuis, straat en gevoelens*.

Twee inleidingen openden de middag. Jennifer Tosch van Black Heritage Tours sprak over de rondleidingen die ze organiseert in Amsterdam om mensen bewust

te maken van de sporen van de Afrikaanse geschiedenis, de geschiedenis van slavernij en kolonialisme, en de culturele en sociaal-economische diaspora. Pim Westerkamp behandelde een culinaire familiecultuur geworteld in Nederlands-Indisch kolonialisme, die voortleeft in recepten, tradities en keukengerei. In de aankondiging van de publieksmiddag werden deelnemers opgeroepen om ook zelf een alledaags object of tekst mee te nemen die verwijst naar of hen herinnerde aan het Nederlandse koloniale verleden. Velen die hieraan gehoor hadden gegeven vertelden over hun persoonlijke gevoelens bij deze objecten. In de zaal was tevens een selectie te zien van de fototentoonstelling van LeidenGlobal.

Aan de 32ste cursus Caraïbistiek die door de Vereniging werd georganiseerd namen 14 cursisten deel; 11 studenten en 3 geïnteresseerden. De cursus werd verzorgd door 21 docenten van verschillende universiteiten en instellingen, onder wie een aantal onderzoekers van het KITLV. De coördinatie van de cursus was in handen van Rosemarijn Hoeft en Ellen Sijnjak.

Op 5 maart werd, in het bijzijn van de Indonesische ambassadeur en de Rector Magnificus van de Universiteit Leiden, op het pand aan de Hugo de Grootstraat 12 te Leiden een plaquette onthuld met de tekst: 'In dit pand was van maart 1937 tot november 1941 gevestigd het Clubhuis Indonesia, woonhuis voor Indonesische studenten – centrum voor Indonesische cultuur en nationalisme'. Het initiatief voor

de plaque kwam van verenigingslid Gerard Telkamp die het idee opwerpte tijdens een ALV.

De Vereniging prijst zich gelukkig met een actieve Bibliotheekcommissie. De commissieleden zetten zich op vrijwillige basis in voor allerlei zaken rond de collectie van de vereniging die onder beheer staat van de Universiteitsbibliotheek Leiden. De bibliotheekcommissie heeft bemiddeld bij de donatie van materiaal behorende tot het Microfiche Project 'Pre-war material on Indonesia' aan de Goethe Universität in Frankfurt am Main.

Financiële bijdrages

De Vereniging droeg financieel bij aan de volgende activiteiten:

CIHC dag (€1500,-): Op 28 juni vond de vierde tweejaarlijkse Publieksdag van het Chinese Indonesian Heritage Centre plaats. Er waren verhandelingen over taal en geschiedenis en een on site enquête.

Panji Symposium (€2000,-): Panji-verhalen behoren tot de meest populaire werken uit de Indonesische literatuur, kunst en theater. Om de recente Unesco-erkenning van dit belangrijke genre te vieren, organiseerden de UBL en de Vereniging KITLV op 21 september 2018 een eendaags symposium in Leiden over Panji-verhalen in manuscripten, op schilderijen en in dramatische uitvoeringen.

Workshop (€3000,-): 'Academic research in a decolonizing world; Towards new ways of thinking and acting critically?; What do concepts of de/'coloniality' and "postcolonial" mean for current critical scholarship?' op 8 en 9 oktober te Leiden. Tijdens een tweedaagse workshop georganiseerd door KITLV en de Universiteit Leiden, werd uitgediept waarom en hoe deze vraag academici vandaag de dag bezig houdt.

Net als in 2017 droeg de Vereniging in 2018 financieel bij (€5000,-) aan de bijzondere leerstoel Caribische Letteren aan de Universiteit van Amsterdam, die bekleed wordt door prof.dr. Michiel van Kempen.

Fondsen

Over de fondsen die door de Vereniging worden beheerd, kan het volgende gemeld worden:

In 2018 werden twee subsidieaanvragen van jonge Caraïbische onderzoekers vanuit het Dr. Silvia de Groot Fonds gehonoreerd. De onderzoekers kregen respectievelijk een bedrag van €2.470 en €7.223; Martina Amoksi voor haar onderzoek dat zich richt op de vraag: Welke veranderingen heeft de aanwezigheid van de Suralco op Moengo in het leven van de Ndyuka's in het Cotticagegebied te weeg gebracht, en op welke wijze heeft dit de natievorming in Suriname bevorderd? Keisha Wiel voor

haar onderzoek 'Language ideologies, education, and social media; Socialization practices in education and language attitudes on Facebook'. Meer informatie over hun onderzoek is te vinden op de website.

Tenslotte werden uit het Collectie- en Publicatiefonds subsidies toegewezen aan de Stichting LM Publishers:

€3000,- voor de uitgave van *Uitsluitingsmechanismen; Blaka tara en afrofobie; Het belang van politieke wil en rechtvaardig bestuur* door Barryl Biekman.

€1500 voor de uitgave van *The Kwee Family of Ciledug; Family, Status and Modernity in Colonial Java; Visualising the Private Life of the Peranakan Chinese Sugar elite* door Peter Post.

Leden

In 2018 had de Vereniging 446 leden: 234 leden met een digitaal abonnement, 134 leden met een papieren *BKI* abonnement en 51 leden met een papieren *NWIG* abonnement. Het Indonesische ledenbestand bestond uit 27 leden.

De Vereniging telde in 2018 acht ereleden: prof.dr. Taufik Abdullah, prof.dr. H.J.M. Claessen, prof.dr. Richard Price, mw. prof.dr. Sally Price, prof.dr. M. Ricklefs, prof.dr. R. Schefold, prof.dr. J.W. Schoorl, en

mw. prof.dr. H.A. Sutherland. Eind april bereikte ons het droevige nieuws van het overlijden van oud-voorzitter en erelid prof. dr. J.W. (Pim) Schoorl.

Bestuur

In het verslagjaar was het bestuur als volgt samengesteld: mw. prof.dr. S. Legêne (voorzitter), mw. drs. I. Goedegebuur (penningmeester), mw. drs. N. Jouwe, prof.dr. W. Modest en dr. S. Visscher (secretaris), die tevens werkzaam is voor de werkorganisatie.

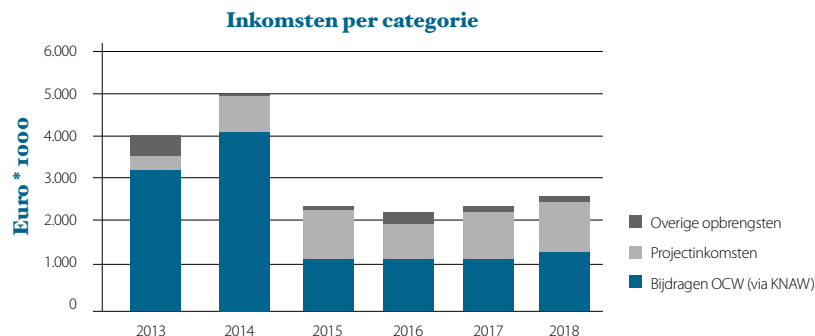
De vereniging heeft de status van algemeen nut beogende instelling (ANBI) verkregen. Dit betekent dat over schenkingen en giften zowel de schenker als de vereniging geen belasting verschuldigd zijn.

Aan het begin van het jaar kwam de uitgebreide verenigingswebsite (<https://www.verenigingkitlv.nl/>) online.

Bijlage 1 Financieel overzicht

			Bedragen in €
Baten	Realisatie 2018	Budget 2018	Realisatie 2017
Bijdrage OCW (via KNAW)	1.241.000	1.205.000	1.205.000
Projectinkomsten	1.350.244	1.184.814	1.218.981
Overige opbrengsten	60.749	48.100	63.850
	2.651.993	2.437.914	2.487.831
Lasten			
Personeel	2.066.845	2.067.141	2.223.144
Materieel	720.115	423.950	436.687
Afschrijvingen	8.012	7.000	5.303
	2.794.972	2.498.091	2.665.134
Resultaat	-142.979	-60.177	-177.303

Het KITLV heeft in 2018 een lager exploitatieresultaat behaald dan begroot. Dit is toe te schrijven aan incidentele factoren zoals wachtgeldvoorzieningen en extra uitgaven voor onderzoek en bedrijfsvoering. Weliswaar verwacht het KITLV de komende jaren nog negatieve exploitatieresultaten, maar deze waren in het raamwerk van de reorganisatie begroot; rond 2021 zal mede door de financiële impuls van de KNAW een financiële evenwicht zijn bereikt.

Bijlage 2 Publicaties medewerkers en fellows

	Aantal
Promotor (extern voorbereide promotie)	2
Wetenschappelijke publicaties: monografieën (gerefereerd)	6
Boekredactie (gerefereerd)	4
Tijdschriftredactie (gerefereerd)	2
Wetenschappelijke publicaties: artikelen in tijdschriften (gerefereerd)	22
Wetenschappelijke publicaties: hoofdstukken in boeken/boekdelen (gerefereerd)	20
Wetenschappelijke publicaties: monografieën (niet gerefereerd)*	4
Wetenschappelijke publicaties: artikelen in tijdschriften (niet gerefereerd)*	3
Boekredactie (niet gerefereerd)	2
Wetenschappelijke publicaties: hoofdstukken in boeken/boekdelen (niet gerefereerd)	11
Vakpublicaties: artikelen in tijdschriften	5
Wetenschappelijke publicaties: recensies	14
Populariserende publicaties: bijdrage in dag-/weekblad	3
Oraties	2
Keynote-lezing	6
Papers (niet gerefereerd)*	16
Voordrachten/lezingen*	125
Organisatie congressen/symposia/workshops*	20
Bijdragen aan websites*	30
Media optredens*	36

* Uitsluitend online beschikbaar via www.kitlv.nl

Promotor (extern voorbereide promotie)

Bedner, Adriaan, Sanne Ravensbergen, *Courtrooms of conflict*, Universiteit Leiden, 27 februari.

Schulte Nordholt, Henk, Aniek Smit, *De expat en de stad; Den Haag en Jakarta, 1945-2015*. Universiteit Leiden, 25 januari.

Wetenschappelijke publicaties: monografieën (gerefereerd)

Mika, Kasia, *Disasters, vulnerability, and narratives; Writing Haiti's futures*. Abingdon/ New York: Routledge, 234 pp.

Oostindie, Gert (met Wim Klooster), *Realm between empires; The second Dutch Atlantic, 1680-1815*. Ithaca NY: Cornell University Press/Leiden: Leiden University Press, viii + 337 pp.

Schulte Nordholt, Henk, *Sudostasien*. Frankfurt am Main: Fischer Verlag, 560 pp. (Neue Fischer Weltgeschichte Band 12).

Steijlen, Fridus, *Een Indische skyline; Indische organisaties in Nederlands tussen 1980 en 2010*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 246 pp.

Pribadi, Yanwar*, *Islam, state and society in Indonesia; Local politics in Madura*. London/New York: Routledge, xvi + 221 pp.

Veenendaal, Wouter (met Jack Corbett), *Democracy in small states; Persisting against all odds*. Oxford: Oxford University Press, 256 pp.

Boekredactie (gerefereerd)

Berge, Tom van den (met Susie Protschky), *Modern times in Southeast Asia, 1920s-1970s*. Leiden/Boston: Brill, xi + 214 pp.

Hoefte, Rosemarijn (met Peter Meel), *Departing from Java; Javanese labour, migration and diaspora*. Copenhagen: NIAS Press, xiii + 288 pp.

Molen, Willem van der (met Ding Choo Ming), *Traces of the Ramayana and Mahabharata in Javanese and Malay literature*. Singapore: ISEAS Yusof Ishak Institute, ix + 229 pp.

-(met Yumi Sugahara), *Transformation of religions as reflected in Javanese texts*. Tokyo: Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa/Tokyo University of Foreign Studies, ix + 179 pp. (Javanese Studies 5).

Redactie special issues tijdschrift (gerefereerd)

Berenschot, Ward met Gerry van Klinken, special issue *Journal of Citizenship Studies* 22-2, 'Informality and citizenship; The everyday state in Indonesia'. Open access.

Luttikhuis, Bart, special issue *War in History* 25-2, 'Decolonization and extreme violence'.

Wetenschappelijke publicaties: artikelen in tijdschriften (gerefereerd)

Berenschot, Ward (met Retna Hanani & Prio Sambodho), 'Brokers and citizenship; Access to health care in Indonesia', *Journal of Citizenship Studies* 22-2: 111-135. Open access.

- 'Incumbent bureaucrats; Why elections undermine civil service reform in Indonesia', *Public Administration and Development* 38-4: 135-143. Open access.

- 'Informal democratization; Brokers, access to public services and democratic accountability in Indonesia and India', *Democratization*: 1-17. Open access.

- met Gerry van Klinken, 'Informality and citizenship; The everyday state in Indonesia', *Journal of Citizenship Studies* 22-2: 95-111. Open access.

- 'The political economy of clientelism; A comparative study of Indonesia's patronage democracy', *Comparative Political Studies* 51-12: 1563-1593. Open access.

Heryanto, Ariel*, 'Decolonising Indonesia, past and present', *Asian Studies Review* 42-4: 607-625. Open access.

Hoogervorst, Tom, 'Sailors, tailors, cooks and crooks; A vocabulary of neglected lives in Indian Ocean ports', *Itinerario* 42-3: 516-548. Open access.

- 'Utterance-final particles in Klang Valley Malay', *Wacana* 19-2: 291-326. Open access.

Horii, Hoko (met Mies Grijns), 'Child marriage in a village in West Java (Indonesia); Compromises between legal obligations and religious concerns', *Asian Journal of Law and Society* 5-2: 453-466.

Kamphuis, Kirsten*, 'Giving for girls; Reconsidering colonial civilizing missions in the Dutch East Indies through charitable girls' education', *New Global Studies* 12-2: 217-234.

Klinken, Gerry van, 'Citizenship and local practices of rule', *Journal of Citizenship Studies* 22-2: 112-128. Open access.

Luttikhuis, Bart, 'Generating distrust through intelligence work; Psychological terror and the Dutch security services in Indonesia, 1945-1949', *War in History* 25-2: 151-171. Open access.

Mika, Kasia, 'New beginnings without new heroes? 1791-1804 Haitian revolution and the 2010 earthquake in Nick Lake's *In Darkness* (2012)', *Karib: Nordic Journal for Caribbean Studies*, 4-1-8: 1-11. Open access.

Oostindie, Gert met Ireen Hoogenboom & Jonathan Verwey, 'The decolonization war in Indonesia, 1945-1949; War crimes in Dutch veterans' egodocuments', *War in History* 25: 254-276. Open access.

Purwanto, Bambang* (met Djoko Soekiman), 'The Indis style; The transformation and hybridization of building culture in colonial Java, Indonesia', *Paramita: Historical Studies Journal* 28-2: 137-151. Open access.

Rotmeijer, Sanne, 'Words that work? Constructive journalism practices in a Dutch Caribbean context', *Journalism*, pp. 1-17. Open access.

Schapper, Antoinette (met Lourens de Vries), 'Comparatives in Melanesia; Concentric circles of convergence', *Linguistic Typology* 22-3: 437-494.

-(met Emilie Wellfelt), 'Reconstructing contact between Alor and Timor; Evidence from language and beyond', *NUSA; Linguistic Studies of Languages in and around Indonesia* 64: 95-116. Open access.

-(met Timothy Usher), 'The lexicons of the Papuan languages of Onin and their influences', *NUSA; Linguistic Studies of Languages in and around Indonesia* 64: 39-63.

Steijlen, Fridus, 'Frieze koeien tussen de sawa's; Een speurtocht naar Fries melkvee en melkproductie in Nederlands-Indië', *De Vrije Fries* 98: 8-20.

Veenendaal, Wouter, 'When things get personal; How informal and personalized politics produce regime stability in small states', *Government & Opposition* X, pp. 1-20. Open access.

-'Islands of democracy; The effects of insularity on politics and governance', *Area*.

Wetenschappelijke publicaties: hoofdstukken in boeken/boekdelen (gerefereerd)

Barendregt, Bart** (met Chris Hudson), 'An Islamist flash mob in the streets of Shah Alam; Unstable genres for precarious times', in: Chris Hudson & Bart Barendregt (eds.), *Globalization and modernity in Asia; Performative moments*, pp. 169-194. Amsterdam: Amsterdam University Press.

-'Global imaginaries and performance in Asia', in: Chris Hudson & Bart Barendregt (eds.), *Globalization and modernity in Asia; Performative moments*, pp. 11-28. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Bedner, Adriaan, 'Ombudspersons in developing countries; The case of Indonesia', in: M. Hertogh & R. Kirkham (eds.), *Research handbook on the Ombudsman; Research handbooks in law and politics*, pp. 167-187. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

- 'The rule of law; The promise of a thick version', in: Christopher May & Adam Winchester (eds.), *Handbook on the rule of law*, pp. 34-47. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Berenschot, Ward met Gerry van Klinken, 'Everyday citizenship in democratizing Indonesia', in: R. Hefner (ed.), *Routledge handbook of contemporary Indonesia*, pp. 131-150. London: Routledge.

Berge, Tom van den, 'Picasso in the tropics; European modern painting in Indonesia, 1920-1957', in: Susie Protschky & Tom van den Berge (eds.), *Modern times in Southeast Asia, 1920s-1970s*, pp. 87-113. Leiden/Boston: Brill.

Bloembergen, Marieke, 'New spiritual movements, scholars, and "Greater India" in Indonesia', in: Susie Protschky & Tom van den Berge (eds.), *Modern times in Southeast Asia, 1920s-1970s*, pp. 57-86. Leiden/Boston: Brill.

- 'The open ends of the Dutch empire and the Indonesian past; Decolonization, "Indic" knowledge networks, and the problem of heritage across borders', in: Martin Thomas & Andrew Thompson (eds.), *Oxford handbook of the ends of empire*, pp. 1-25. Oxford: Oxford University Press.

Frakking, Roel, 'The plantation system as counterinsurgency tool; Indonesia 1900-1950', in: M. Thomas & G. Curless (eds.), *Decolonization and conflicts; Colonial comparisons and legacies*, pp. 57-78. London: Bloomington.

Hoefte, Rosemarijn, 'Female indentured labor in Suriname; For better or for worse?', in: Prem Misir (ed.), *The subaltern Indian woman; Domination and social degradation*, pp. 93-115. Singapore: Palgrave Macmillan.

- 'Introduction', in: Rosemarijn Hoefte & Peter Meel (eds.), *Departing from Java; Javanese labour, migration and diaspora*, pp. 1-25. Copenhagen: NIAS Press.

- 'Suriname; Nation building and nation branding in a postcolonial state, 1945-2015', in: Carolin Viktorin, Jessica C. E. Gienow-Hecht, Annika Estner & Marcel K. Will (eds.), *Nation branding in modern history*, pp. 173-196. New York: Berghahn.

Hoogervorst, Tom (met N. Boivin), 'Invisible agents of eastern trade; Foregrounding Island Southeast Asian agency in pre-modern globalisation', in: N. Boivin & M. Frachetti (eds.), *Globalisation and the people without history*, pp. 205-231. Cambridge: Cambridge University Press.

- 'The Indian Ocean', in: R.F. Buschmann & L. Nolde (eds.), *The world's oceans; Geography, history, and environment*, pp.35-51. Santa Barbara: ABC-Clio.

Martens, Emiel*, 'The history of film and tourism in Jamaica', in: Anja Bandau, Anne Brüske & Natascha Ueckmann (eds.), *Reshaping glocal dynamics of the Caribbean; Relaciones y desconexiones – relations et déconnexions – relations and disconnections*, pp. 193-215. Heidelberg: Heidelberg University. Open access.

Mika, Kasia, 'A dark journey through the debris *Inside Disaster: Haiti* (2011) and post-earthquake online simulations', in: Kathryn McDaniel (ed.), *Ghost roads; Essays in virtual dark tourism*. Londen/New York: Palgrave-Macmillan.

Roitman, Jessica, 'Second is best; Dutch colonization on the "Wild Coast"', in: Lou Roper (ed.), *The torrid zone; Colonization and cultural interaction in the seventeenth-century Caribbean*, pp. 61-75. Columbia: University of South Carolina Press.

Schulte Nordholt, Henk, 'Cultural citizenship and modernity in the Netherlands Indies', in: *Oxford research encyclopedia of Asian history*, pp. 1-22. Oxford: Oxford University Press. Open access.

Veenendaal, Wouter (met Godfrey Baldacchino), 'Island society and community; The MITE Syndrome', in: Godfrey Baldacchino (ed.), *International handbook of island studies*, pp 339-352. London: Routledge.

-'Integration with the metropolis; the Dutch Caribbean "municipalities" after 2010', in: Sébastien Chauvin, Peter Clegg & Bruno Cousin (eds.), *Offshore Europe on the move; The dynamics of Euro-Caribbean politics and societies in the XXIst century*, pp. 162-175. London: Routledge.

Wetenschappelijke publicaties: monografieën (niet gerefereerd)

Hoefte, Rosemarijn, *Koloniale stuip trekking: Het experiment Suriname in de jaren dertig* [oratie]. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 20 pp. Open access.

Oostindie, Gert, *Postkoloniale beeldenstormen*. Nijmegen: Uitgeverij Vantilt, 56 pp. (Daendelslezing).

Schapper, Antoinette, *Wooi fana; Ujir sepanjang masa [Wooi fana; Life and times in Ujir]*. Jakarta: Yayasan Pustaka Obor, xvi + 115 pp. Open access.

Steijlen, Fridus, *Tjakalele bij volle maan* [oratie.] Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam, 24 pp. Open access.

Boekredactie (niet-gerefereerd)

Bedner Adriaan (met Barbara Oomen), *Real legal certainty and its relevance; Essays in*

honour of Jan Michiel Otto. Leiden: Leiden University Press, 261 pp. Open access.

Horii, Hoko (met Mies Grijns, I. Sulistyowati & P. Saptandari), *Menikah muda di Indonesia; Suara, hukum, dan praktik [Marrying young in Indonesia; Voices, laws and practices]*. Jakarta: Yayasan Pustaka Obor Indonesia, xxiii + 380 pp.

Wetenschappelijke publicaties: artikelen in tijdschriften (niet gerefereerd)

Hoefte, Rosemarijn, 'Preface', *Journal of Caribbean History* 58-2: v-vi.

Horii, Hoko, 'Banning child marriage all alike', *Inside Indonesia* 134, 30 november. Open access.

Klinken, Gerry van (met Jemma Purdey), 'Marking Inside Indonesia's 35th year and 20 years since the fall of the New Order', *Inside Indonesia* 131, 25 februari. Open access.

Wetenschappelijke publicaties: hoofdstukken in boeken/boekdelen (niet gerefereerd)

Bedner, Adriaan (met Barbara Oomen), 'The relevance of real legal certainty; An introduction', in: Adriaan Bedner & Barbara Oomen (eds.), *Real legal certainty and its relevance; Essays in honour of Jan Michiel Otto*, pp. 9-22. Leiden: Leiden University Press. Open access.

Captain, Esther, 'Het is hetzelfde verhaal; Terugblikken op het gemeenschappelijke gewelddadige verleden van Nederland en Indonesië', in: Suzanne Liem, *De weduwen van Rawagede, getuigen van de dekolonisatieoorlog*, pp. 61-63. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Harinck, Christiaan (met Bart Luttikhuis), 'Verzuilde oecumene; Gereformeerde jongens overzee tussen Hollandsche verwachtingen en Indische verleidingen', in: Marleen van den Berg & George Harinck (red.), *Voor de geest en het moreel van de troepen; De kerken en de oorlog in Indonesië, 1945-1950*, pp. 125-144. Hilversum: Verloren.

Hoefte, Rosemarijn, 'Grace Schneiders-Howard; Eerste politica in Suriname', in: Els Kloek (ed.), *1001 vrouwen in de 20ste eeuw*, pp. 186-187. Nijmegen: Van Tilt.

- 'Voorwoord', in: Hariëtte Mingoen, *Die tijd vergeet ik nooit; Herinneringen aan Kinderhuis Leliëndaal*, pp. 4-5. Zoetermeer: auteur.

Horii, Hoko (met Mies Grijns), 'Pendahuluan (Introduction)', in: M. Grijns, H. Horii, I. Sulistyowati & P. Saptandari (eds.), *Menikah muda di Indonesia; Suara, hukum, dan praktik [Marrying young in Indonesia; Voices, laws and practices]*, pp. 1-42. Jakarta: Yayasan Pustaka Obor Indonesia.

Jong, Rosa de, 'Diana Gangaram Panday; Actrice', in: Els Kloek (ed.), *1001 vrouwen in de 20ste eeuw*, pp. 1481-1482. Nijmegen: Van Tilt.

- 'Paulina Bruyning; Goudzoekster, weldoenster', in: Els Kloek (ed.), *1001 vrouwen in de 20ste eeuw*, pp. 627-629. Nijmegen: Van Tilt.

Oostindie, Gert, '1945: *Proklamasi*', in: Lex Heerma van Voss et al. (red.), *Wereldgeschiedenis van Nederland*, pp. 558-563. Amsterdam: Ambos/Boom.

- 'Bij het afscheid van Fredis Refunjol als gouverneur van Aruba (2016)', in: Alice van Romondt et al., *Fredis refunjol; Liber amicorum*, pp. 177-178. Oranjestad, Aruba: Stichting Editorial Charuba.

- 'De kerken en de oorlog in Indonesië, 1945-1950; Oude en nieuwe vragen', in: Marleen van den Berg & George Harinck (red.), *Voor de geest en het moreel van de troepen; De kerken en de oorlog in Indonesië, 1945-1950*, pp. 9-19. Hilversum: Verloren.

Vakpublicaties: artikelen in tijdschriften

Eickhoff, Martijn (met Barbara Henkes), 'Postkoloniale beeldenstormen? Een repliek op de Daendelslezing 2018 van Gert Oostindie', *Historici.nl*. Open access.

Mac Donald, Stacey, 'Mas Piska pa Boneiru; Less talk more action; Identifying and overcoming bottlenecks in fisheries management on Bonaire', *BioNews*, februari. Open access.

Oostindie, Gert, 'Postkoloniale beeldenstormen; Dupliek', *Historici.nl*, 27 augustus. Open access.

Poeze, Harry, 'Terug in het verzuilde gareel; De opvang van de Indiëveteranen na hun inzet in Indonesië (1949-1951)', pp. 27-37 in: *Veteranendag gemeente Nieuwkoop 29 juni 2018*. Nieuwkoop: Gemeentebestuur.

Steijlen, Fridus (met Eveline Buchheim & Stephanie Welvaart), 'Hét verhaal van de Indië- veteraan bestaat niet', *Checkpoint*, 1 mei.

Wetenschappelijke publicaties: recensies

Hoefte, Rosemarijn, -Lomarsh Roopnarine, *Indian indenture in the Danish West Indies, 1863-1873* (New York, 2016), *NWIG/New West Indian Guide* 92:189-190. Open access.

- Trevor Burnard & John Garrigus, *The plantation machine; Atlantic capitalism in French Saint-Domingue and British Jamaica* (Philadelphia, 2016), *World Sugar History Newsletter* 49. Open access.

Horii, Hoko, -Maria Platt, *Marriage, gender and Islam in Indonesia; Women negotiating informal marriage, divorce, and desire* (New York/Oxford, 2017), *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 174-2/3: 345-347. Open access.

Klinken, Gerry van, -Abdoumalik Simone, *Jakarta; Drawing the city near* (Minneapolis, 2014), *Journal of Southeast Asian Studies* 49-1:161-163.

-Ashley South & Marie Lall, *Citizenship in Myanmar; Ways of being in and from Burma*. (Singapore, 2018), *Journal of Contemporary Asia* 48, pp. 688-690.

-Eric Hiariej & Kristian Stokke, *Politics of citizenship in Indonesia* (Jakarta, 2017), *Nordic Journal of Human Rights* 36-2: 1-2: 184-185.

Kloos, David, -Catherine Smith, *Resilience and the localisation of trauma in Aceh, Indonesia* (Singapore, 2017), *Conflict and Society* 4, pp. 288-306.

-Julian Millie, *Hearing Allah's call; Preaching and performance in Indonesian Islam* (Ithaca, 2017), *Bijdragen tot de Taal-, Land-, en Volkenkunde* 174-4: 27-30. Open access.

-Sher Banu A.L. Kahn, *Sovereign women in a Muslim kingdom; The sultanahs of Aceh, 1641-1699* (Singapore, 2017), *Bijdragen tot de Taal-, Land-, en Volkenkunde* 174-2/3: 320-323. Open access.

Leksana, Grace, -Geoffrey B. Robinson, *The killing season: A history of the Indonesian massacres, 1965-1966* (Princeton, 2018), *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 174-4: 524-527. Open access.

-Oei Hiem Hwie, *Memoar Oei Hiem Hwie, dari pulau Buru sampai Medayu Agung,*

(Surabaya, 2015), *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 174-2/3: 338-341. Open access.

Poeze, Harry, 'Recent Dutch-language publications', *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 174-1: 141-157 (16 titels), 174-2/3: 363-379 (18 titels), 174-4: 553-563 (10 titels). Open access.

Pribadi, Yanwar*, -Ayang Utriza Yakin, *Sejarah hukum Islam Nusantara abad XIV - XIX* (Jakarta, 2016), *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 174-1: 134-137. Open access.

-M. Muntahibun Nafis, *Pesantren pluralis; Peran pesantren ngalah dalam mengembangkan nilai-nilai pluralisme di tengah masyarakat yang multikultural* (Yogyakarta, 2017), *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 174-2/3: 333-337. Open access.

Populariserende publicaties: bijdrage in dag-/weekblad

Berge, Tom van den, 'Kijne in hedendaags Papua', *Reveil*, december.

Rotmeijer, Sanne, 'Werk samen en maak het hele koninkrijk gelijkwaardig' (mede ondertekend), *De Volkskrant*, 8 februari. Open access.

- 'Constructive journalism in a Caribbean context', *Journalism Research News*, 4 mei. Open access.

**Visiting fellow/gastonderzoeker*

***Onderzoeker verbonden aan onderzoeksprogramma/project van het instituut*

Bijlage 3 Publicaties KITLV

Bemmelen, Sita, Christianity, Colonization, and Gender Relations in North Sumatra: A Patrilineal Society in Flux, xv+574pp. (Verhandelingen 309), (<https://brill.com/view/title/34864>)

Berge, Tom van den & Susie Protschky (eds), Modern Times in Southeast Asia, 1920s-1970s, xi+214 pp. (Verhandelingen 310), (<https://brill.com/view/title/38656>)

Omslagfoto 'Payakumbuh Bintan', Fridus Steijlen

Foto 'Sharing a fresh coconut, Curaçao', Stacey Mac Donald

Foto 'Gorontalo, Sulawesi', Fridus Steijlen

Foto 'Kaneel', Fridus Steijlen

Foto 'Makan Malaysia', Tom Hoogervorst

Foto 'Payakumbuh, Bintan', Fridus Steijlen

Foto 'Fish heads', Kathy Wellen

Foto 'Oratie Rosemarijn Hoeft', Irene Rolfes

Foto 'Oratie Fridus Steijlen', Sjaak Henselmans

Foto 'Plaquette Hugo de Vriesstraat 12', Yayah Siegers

Een uitgebreide versie van het jaarverslag 2018 (met de extra bijlagen 'Externe commissies, hoogleraren en redacties' en 'Publicaties en activiteiten') en een beknopte Engelstalige samenvatting/versie zijn te raadplegen op de KITLV website: www.kitlv.nl

Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies

KITLV

Reuvenplaats 2 | 2311 BE Leiden | Postadres | Postbus 9515 | 2300 RA Leiden |

Tel.: +31 (0)71-527 2295 | Fax: +31 (0)71-527 2638 | E-mail: kitlv@kitlv.nl | Site: www.kitlv.nl